

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Disputatio III. De existentia Incarnationis, eiusque conuenientia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

DISPUTATIO III. IN TRES
secciones distributa.*De existentia Incarnationis eiusque convenientia.*

E subiecta materia primum inquirimus, an sit tractaturi postea, quid sit Incarnatio, & quas habeat proprietates. Et quoniam existentia incarnationis ex voluntate Dei pender, quæ optima ratione, & sapientissime & convenientissime omnia operatur, ideo D. Tho. in hac q. 2. hæc omnia complexus est, illaq; ad questionem, an sit incarnatio, pertinere censuit, de quibus in hac & tribus sequentibus disputationibus differemus.

SECTIO PRIMA.

An incarnationem esse possibilem possit ratione probari.

Icet D. Thom. hanc questionem prætermiserit propter rationem supra traditam: tamen ut aliquid demus communi consuetudini, & ut aliqua quæ desiderari possunt, explicata maneant, illam attingemus, brevissimè tamen, ne in ea incommoda, quæ D. Tho. vitare studuit, incidamus.

Dico primo, cum fides doceat incarnationem esse possibilem, non potest ratione aliqua ostendi eundem impossibilem esse. Prior pars supponenda nunc est, ne eadem testimonia scripturæ repetamus: non enim aliter ex fide probari potest hoc mysterium esse possibile, nisi probando esse factum, quod in sequenti dubio diligenter præstandum est. Posterior vero pars ex priori evidenter sequitur. Tum quia mysteria nostræ fidei, quamvis supra rationem sint, non tamen contra rationem, ut recte ostendit D. Tho. 1. contra gent. c. 7. non potest ergo ratio convincere aut falsa esse, aut impossibilia. Tum etiam quia si incarnationem esse possibilem de fide est, ergo certum etiam, & omnino verum: ergo oppositum, scilicet, illam esse impossibilem, est falsum: non potest ergo demonstrari, quippe id solum est demonstrabile, quod verum, nam de ratione demonstrationis est, ut ex veris procedat: ex veris autem falsum inferri nullo modo potest. Et confirmatur ac declaratur hæc pars, quia nulla est ratio quæ demonstrat esse impossibile creaturam naturam propriam privari substantia, & aliena terminari, aut quæ probet repugnare diuinæ personæ, vel aliquam imperfectionem esse, naturam creatam terminare, seu hypostatice assumere. Si enim aliqua esset, maxime quia nos non assequimur hoc mysterium, nec quomodo possibilis sit: ac hæc ratio debilissima est, tum quia evidens est, plurima etiam naturaliter esse possibilia, quæ nos non assequimur; tum etiam quia etiam evidens, diuinam potentiam superare omnem nostram cognitionem & existimationem, sicut eius natura & sapientia infinite excedit nostram. De quo argumento legi possunt ex Sacra Scriptura caput 8. & 11. Ecclesiastici cap. 38. Iob. cap. 57. Isaia. Ex Patribus August. lib. 10. de Civit. cap. 29. lib. 21. cap. 2. lib. 22. cap. 4. Iustin. in exposit. fidei. Euseb. Emis. hom. 1. de Symb. Basil. optime epistol. 168. ad Eupnom. de quæ in materia de fide ex professo differitur; & de hoc mysterio manifestius constabit, cum solvemus obiectiones, quæ contra illud fieri solent, ab infidelibus; qui illud ut impossibile oppugnant, ut Porphyrius, Celsus, Iulianus, & alij; contra quos scripserunt antiqui Patres, Cyrillus, Methodius, Origenes, & alij; de quibus videri potest Medina lib. 1. de recta in Deum fide: nunc enim eo.

Sectio I.

rum argumenta omittimus usque ad quæst. 1. D. Tho. quoniam hic satis intelligi non possunt, & sufficit ea delibasse, quæ in expositione literæ attigimus: an vero posterior huius conclusionis pars sola fideretur, vel possit ratione probari, ex sequenti conclusione constabit.

Dico secundo non potest humana, vel angelica cognitione naturali evidenter cognosci, seu demonstrari incarnationem esse possibilem. Est communis Theologorum in 3. dist. 1. vbi late D. Thom. Durand. & Sor. quæst. 1. Marfil. quæst. 1. artic. 2. dub. 2. & probatur primo ex modo loquendi sacre Scripturæ, & sanctorum. Paulus enim ad Ephes. 3. hoc mysterium vocat, Inuestigabiles divitias Christi & Sacramentum absconditum a sæculis in Deo. Et similiter ad Coloss. 1. vocat, Mysterium absconditum a sæculis & generationibus. Et 1. ad Corinth. 2. vocat, Sapientiam in mysterio, quæ abscondita est, &c. Propter quod multi censent Isaia. cap. 45. vocasse Christum Deum absconditum. Quem sensum indicavit ibi Hieronymus dicens ita vocari Christum propter assumpti hominis sacramentum. Et eundem indicavit Eusebius 5. de demonstrat. cap. 4. & optime Ambrosius in 2. caput posterioris ad Corinth. vbi ita concludit. Abscondita est ergo Dei sapientia, dum non in verbis, sed in virtute est, non humana ratione possibilis, sed spiritus efficacia credibilis. Et ad eundem sensum accommodari potest illud Isaia. 53. Generationem eius quem natus est? Si de humana generatione intelligatur cum Leone Papa epistol. 10. & 11. & Chrysostom. homil. de sancto Ioanne Baptista, quæ habetur tomo 3 post humilias super Ioan. vbi inter alia inquit omnem creaturam hoc mysterium ignorare, nisi reveletur illi. Et eundem sensum bene persequitur Cyril. vel potius Chlito. lib. 5. In Ioan. cap. 2. Quin etiam Ambrosius libro primo de fide ad Gratianum cap. quinto, cum prius de æterna generatione dixisset. Mihi quidem impossibile est generationis scire secretum mens defuit: vox filii non mea tantum, sed & Angelorum. Subdit inferius. Non sola admirabilis ex parte generatio Christi, admirabilis etiam eius generatio ex Virgine. Hinc August. epistol. 3. ad Volusia. de hoc mysterio loquens ita concludit. Fateamur ergo Deum aliquid posse, quod nos fateamur inuestigare non posse. Quæ verba versurpavit Concilium Toletanum. 11. addens. Si ratione ostendi posset non esset mirabile, si exemplo non esset singulare, Et ad eundem modum frequenter loquuntur Patres de hoc sacramento, ut Cyril. Alexander. Gregorius. Mag. Damasc. Hieroth. Hieroth. cap. 2. de diuin. nomini. part. 2. Merum quod est, inquit, novitatum omnium supereminens novitas in naturalibus nostris supra naturam erat. Et idem Dionys. epistol. 4. ad Caium mysterium hoc dicit per negationem potius explicandum a nobis, quam per affirmationes, & similia multa videri possunt in Cyril. libro de fide ad Theodo. & Theodoret. in Dialogo, Inconfusus, & Eusebius lib. 6. de demonstra. Euang. cap. 1. & libro 7. capi. 1. & optime August. 10. de Civit. cap. 19. Chrysost. homil. 10. in Ioan. & 2. in Matth. & hom. 4. in id. Inventa est in vitro. Greg. hom. 7. in Euang. Verum est hos Patres non semper expresse loqui de conclusione posita: sed interdum de cognitione tantum humana, interdum de cognitione perfecta, & comprehensiva, interdum denique de incarnatione non ut possibili, sed ut iam facta. Nihilominus tamen in ipso loquendi modo satis significant mysterium hoc ita esse excelsum, & admirabile, ut à stulto creato intellectu inuestigari possit, nedum possibile esse demonstrari.

Secunda, principaliter arguitur rationibus. Prima sit, quia non potest intellectus creatus clare & per

D. Thom.
Durand.
Sor.
Marfil.
Ephes. 3.

Coloss. 1.
1. Corinth. 2.

Isai. 45.
Hieron.

Euseb.
Ambros.

Isai. 53.

Leo Papa.
Chrysost.

Chlito.

August.

Concilium
Toletanum.

Cyril.
Alexand.

Gregorius
Mag.
Damasc.

Hieroth.
Dionys.

Cyril.
Theodor.

La Papa.
D Thom.

per demonstrationem cognoscere, quidquid DEO
possibile est, cum neque ipse Dei omnipotentiam
comprehendat, nec capacitatem obediētialem crea-
turarum omnium, ergo nec poterit euidenter cog-
noscere etiam ut possibile, id quod est maximum
omnium operum, & miraculorum diuinę poten-
tię, cuiusmodi est incarnatio, ut testantur Leo Papa
serm. 8. de natu. & D. Tho. 4. contra gent. c. 27. & in
superioribus ostensum est, nullo alio opere Deum
magis seipsum communicare. Secunda ratio. Hoc
mysterium secundū se est omnino supernaturale, &
nullo modo continetur in principiis, causis, & effe-
ctibus naturalibus; nec intellectus creatus habere
potest propriam illius speciem, propter eandem ra-
tionem, ergo nullum est medium, quo possit natu-
ralis ratio demonstrare illud esse possibile. Tertia
ratio sumi potest ex naturali coniunctione inter na-
turam creatam, & propriā substantiam. Nam licet
Angelus hæc comprehendat, & aliquo modo ex na-
tura rei distincta esse cognoscat. Tamen cum se ha-
beant tanquam res, & intrinsecus modum necessario
connexus cum ipsa re ex natura sua: vnde poterit
evidenter tueri talem rem posse separari à tali mo-
do, & sine illo conservari? Sæpe enim accidit rem
non posse conservari sine aliquo huiusmodi modo, ut
quantitatem sine figura, multoque difficilius cogni-
tu est hunc subsistenti modum per alienam subsi-
stentiam, & rem omnino distinctam posse aliquo
modo suppleri. Nam in alijs exemplis, seu modis si-
milibus id videtur fieri non posse, ut quantitatem
affici & informari figura extrinseca, quę non sit mo-
dus intrinsecus eius, sed res omnino distincta, aut
hominem sedere sessione simili. Nullum ergo est
principium in assumpta natura, quo euidenter con-
fiteretur hoc mysterium esse possibile. Quarta ratio su-
mitur ex persona Verbi, quę humano aut Angelico
intellectu, & naturali lumine neque comprehendit-
ur, nec prout in se est, cognoscitur. Quomodo ergo
demonstrabitur: posse hanc personam sine sui
mutatione, & imperfectione cum natura creatā in
compositionem venire? Quę ratio procedit de
quocunque intellectu creato, vel creabili. Qui li-
cet per vires naturales non potest intueri personam
diuinam, ita neque illud vinculum, & admirabilem
vniōem, quę inter hanc personam & naturam
creatam potest intercedere. Vnde licet naturam
creatam comprehendere possit: non tamen omnia
quę iuxta capacitatem obediētialem Deus potest
in tali natura operari. Quin potius persuadere vi-
dentur hæc rationes, non posse intellectum creatum
suis viribus relictum, etiam probabilis assensu defi-
nitive iudicare incarnationem esse possibilem: sed vel
nullam de tali mysterio cogitationem vnquam ha-
bebit, vel certe, si fingamus eum in talem quęstio-
nem incidere, & velle illam suo ingenio discutere,
vel colligere assensum, & dubius penderet, vel po-
tius in errorem inclinaret, quia plura argumēta in-
ueniret, quę illum in talem assensum inducerent: ut
clarius infra constabit, cum difficultates quę in hoc
mysterio sunt, discutimus, nec mirum certe esset,
fuita erraret, cum de mysterio, quod omnino natu-
ram superat, per solum naturale lumen iudicare
vellet.

Oliv.

Solutio.

Sed contra. Potest Angelus cognoscere natura-
liter resurrectionem esse possibilem, vel accidens
posse sine subiecto conservari, ergo & hoc mysteri-
um esse possibile. Deinde posset saltem probabili-
ter hoc modo argumentari. Verisimile est, posse
Deum, quicquid non demonstratur impossibile.
Sed mysterium incarnationis non demonstratur
impossibile (evidenter enim posset solvere argu-
menta omnia, quę contra illud fiunt) ergo. Re-
sponderetur ad primum, antecedens in primis esse
valde dubium: non enim facile inuenietur natu-
rali medio posse Deum per influxum causę efficientis
Fr. Suarez Tom. 1.

supplere dependentiam accidentis à subiecto, quę
ad genus causę materialis reuocatur. Deinde nec
recte illud concluditur, multo enim altius est hoc
mysterium, in quo Deus non solum separat res om-
nino distinctas: sed etiam modum prorsus intrin-
secum, & illum supplet non per solam efficientiam,
sed per intrinsecam, & mirabilem vniōem. Vnde
(quod caput est) mysterium hoc Deum in se attingit,
& ex hac parte minus cognosci potest, quam reliquę
Dei opera.

Ad secundum responderetur, non posse ita solui ar-
gumēta, ut convincantur falsum assumere, aut ma-
le inferre. Quia hoc deberet fieri per principia con-
traria, quibus constaret mysterium esse possibile:
hęc autem nulla sunt, solum igitur solui possunt (ut
aiunt) negatine, negando scilicet principia, quę pro-
bari non poterunt. Quod satis est, ut non conclu-
dant, nec demonstrationes sint. Ex huiusmodi vero
argumentorum solutione non potest inferri incar-
nationem esse possibilem, sed solum, vel id non de-
monstrari, vel saltem ignorari. Ex quo non fit, in re-
ipsa non repugnare, quia non quidquid impossibile
est, euidenter est impossibile.

Dico tertio, supposita fide, potest naturalis ratio
eiusdem fidei lumine adiuta, coniecturis, & exem-
plis uti, ut verisimile faciat hoc mysteriū. Hoc præ-
stant sancti primo varijs exemplis, ut est illud de-
sumptū ex coniunctione spiritualis animę cū mate-
riali corpore, & vniū arboris alteri inficę, & simili-
tudine igniti, & cadentis ferri, ut videre est in Theo-
doret Dialog. 2. de quibus similitudinibus plura in-
fra disp. 7. sect. 2. & disp. 8. sect. 1. Secundo ex alijs fi-
dei mysterijs argumenta sumuntur. Ut quia vna di-
uina natura est in tribus suppositis, possit etiam di-
uina virtute fieri, ut plures naturę in vno supposito
coniungantur sicut enim fere argumentatur Bernardus
lib. 3. in vigil. Natu. Dom. & insinuant Damasc.
lib. 3. de fide c. 1. August. lib. 3. de Trinit. c. 17. Sic et-
iam, quia fecit Deus, ut accidens per se existat, cum
natura sua non nisi in subiecto esse possit, & contra-
rio possit etiam facere, ut natura substantialis in ali-
eno supposito existat, quamuis suę naturę relicta
per se deberet subsistere. Quę rationes supposita fi-
de incarnationis probabiles sunt: per se tamen sum-
ptę non sufficerent, sicut de exemplo accidentis iam
dictum est. De exemplo autem Trinitatis dici posset,
licet absolute, & simpliciter maius mysterium sit, es-
se tamen magis consentaneum diuinę perfectioni,
& propter hanc causam respondere posset aliquis
mysterium incarnationis magis Deo repugnare: ni-
hilominus tamen posita fide coniecturę illę satis
congruentes sunt. Tertio illa etiam probabilis est,
cum tota humana sapientia persuadere non poru-
rit hoc mysterium esse impossibile, credibile fieri il-
lud esse possibile. Quia cum Deus sit omnipotens,
quandiu non probatur aliquid in se repugnare ex
ipsamet Dei omnipotentia, verisimile sit ab ipso Deo
fieri posse. Quarto, argumentatur Durandus, quia
sustentare aliud perfectionis est, si rationem & im-
perfectionem potentię passiuę remoueas, hoc au-
tem sit in hoc mysterio, sustentat enim Verbum na-
turam humanam absque illa imperfectione poten-
tię passiuę altiori quodam terminandi modo, quę
ratio sublata fide parum valeret. Negaret enim Phi-
losophus esse posse talem sustentandi modum, ad
deklarandam tamen fidem admitti commode po-
test.

Dices, si, fide supposita, potest intellectus sua na-
turali vi mysteriū hoc probabilibus rationibus cō-
firmare ac suadere, ergo etiam, absq; vlla cognitiōe
fidei posset saltem probabilibus rationibus hoc
mysterium inuenire, & possibile esse iudicare. Re-
sponderetur negando consequentiam, primo, quia in-
tellectus lumine fidei illustratus, & pro voluntatis
affectu adiutus, plura potest, etiam suis viribus, in-
uestigare

Exemplis
quibus veris
simile sit in-
carnationis
mysterium.

Thesaurus

Bernardus
Damasc.
August.

Durand.

Investigare & inuenire ad hanc veritatem confirmati-
dam, quam posset his subsidijs destitutus. Secundo
quia hæc eadem exempla ac coniecturæ, quibus nunc
intellectus fide illustratus vtitur per se sola non suf-
ficerent ad vincendam difficultatem & repugnan-
tiam, quam lumen naturale habet circa hoc myste-
rium; & ideo, seclusa fide, non sufficerent ad feren-
dum iudicium etiam probabile, quod tale mysterium
possibile sit; at vero postquam illa difficultas
per fidem superata est, conferunt illa omnia ad proba-
biliter confirmandam creditam veritatem.

Dices ulterius, si, posita fide, potest intellectus proba-
biliter suadere hoc mysterium esse possibile, ergo
posita visione Dei clara poterit hoc euidenter de-
monstrari. Respondetur, videndo clare Deum pos-
se in ipso eadem claritate videri hoc mysterium, pro-
ut in se factum, aut possibile. Quod sit eodem actu
seu eadem formali visione, qua videtur Deus: si ta-
men illa visio solum concomitanter se habeat, aut
tanquam principium extrinsecum, non potest ex il-
la, aut per illam inferri aliud cognitionis genus, quo
mysterium hoc euidenter cognoscatur. Quia nullum
est medium, quo ratio diuinæ personæ, & illius su-
pernaturalis modi, quo natura humana in illa per-
sona esse potest, euidenter cognoscatur. Et ita nul-
lum etiam est medium, quo possit inferri euidenter
mysterium hoc esse possibile. Loquor autem de e-
uidentia ipsius rei, quæ intrinseca dici solet, nam alia
extrinseca, quæ dici solet in testificante, ad præsen-
tem questionem non refert.

SECTIO II.

An incarnationem factam esse, possit contra infideles convinci.

Hæc quaestio ex superioribus expedita est, & id-
eo breuissime dicenda sunt duo: primum In-
carnationem factam iam esse. Hoc est vnum ex po-
tissimis fundamentis nostræ fidei. Secundum est
contra hæreticos hoc euidenter probari ex toto dis-
cursu noni Testamenti. Nunc sufficit illud Ioan. 1.
Verbum caro factum est. Et ad Philippen. 2. Non rapi-
nam arbitratus est esse se æqualem Deo: sed semetipsum
exinanivit formam serui accipiens. Nec oportet plura
contra hæreticos dicere. Tum quia nullus fere eo-
rum simpliciter negat hoc mysterium esse factum:
licet multi ita illud explicet, vt re ipsa tollant, quam-
uis verbis fateantur, contra quos infra. q. 2. agendum
est. Tum etiam, quia omnia quibus supra probaui-
mus Christum esse Deum & hominem, hoc satis cō-
uincunt: & hoc idem argumentum esse debet con-
tra Iudæos. Non enim potest esse factum, vt idem
Christus sit homo & Deus, quin aliqua vnio facta sit
inter humanam & diuinam naturam: hanc vero vn-
ionem incarnationem appellamus. Contra alios
vero infideles multo minus probari potest incarna-
tionem esse factam, quam possibilem, quia hoc, præ-
ter totam difficultatem mysterij, addit liberam Dei
voluntatem, quæ non potest nisi per reuelationem
cognosci, cum ex nullo principio, aut effectu possit
euidenter colligi. Non ergo possunt hi infideles ra-
tione convinci: sed suadendi sunt, & ad hoc myste-
rium credendum trahendi, sicut ad reliqua nostræ
fidei mysteria.

Sed quaeret fortasse aliquis, an postquam factum
est incarnationis mysterium, potuerit ex aliquo ef-
fectu, vt, v. g. ex miraculis Christi euidenter cogno-
sci illum hominem esse Deum, atq; adeo mysterium
incarnationis in illo esse perfectum. Hoc enim affir-
mare videntur Athan. lib. de humanitate Verbi. &
Cyril. 3. contra Iulian. & D. Tho. infra q. 43. & 44. Et
augeri solet hæc difficultas. Quia saltem Angelus
videns humanam naturam Christi priuatam creata
subsistentia, poterat euidenter intelligere assump-
tam esse ad increatam.

Illud etiam in hac parte dubium est, quomodo
mysterium hoc potuerit à nonnullis Gentilibus co-
gnosci & prædici, antequam factum esset, si non po-
terat ratione naturali inuestigari. Illi enim fide care-
bant, & sola ratione naturali ducebantur. Quod ve-
ro ab illis fuerit præcognitum, satis constat ex præ-
dictionibus Sibyllarum, quas refert Lactant. lib. 4.
diuin. instit. c. 15. & 18. Clemens Alexand. lib. 6. Strom.
Cyril. lib. 3. contra Iul. & August. lib. 18. de ciuit. c. 23.
& lib. 13. contra Faust. c. 27. & oratione contra Iu-
dæos, Paganos, & Arianos. c. 26.

Ad primam partem respondetur nulla opera vel
effectus Christi Domini per se sumpta, & quatenus
sub naturalem cognitionem cadere possunt, fuisse
evidentia signa diuinitatis hypostatice vnite illi hu-
manitati, si separentur ab illo testimonio, quo ipse
met Christus assererat se esse Deum, in cuius confir-
mationem talia miracula faciebat: quia nullum fuit
opus, nullum miraculum à Christo factum, quod
non potuerit fieri à Deo per creaturam personaliter
à se distinctam. Vt tamen illa miracula fiebant in
confirmationem illius veritatis, qua Christus asse-
bat se esse Deum, sic erant sufficientia, & de se eiden-
tia signa diuinitatis Christi: sed illa non erant eiden-
tia rei in se, sed in testificante, pendebat enim ex af-
sertione, & testimonio ipsiusmet Christi.

Ad confirmationem illius difficultatis, quoniam
ea ad materiam de Angelis spectat, & i. p. q. 57. late
tractatur, breuiter hoc loco dicendum est, demon-
strare, quamuis non videret in Christi humanitate sub-
sistentiam creatam, non propterea vidisse, aut eiden-
ter collegisse illam humanitatem per increatam sub-
sistere, potuit enim dubitare, an illa natura humana
omni esset priuata subsistentia, vel an esset alicui sup-
posito creato coniuncta. Quis enim scit, an eiden-
ter cognoscatur Angelus naturali cognitione, hæc duo
implicare contradictionem? Vel certe dubitare po-
tuit, an subsistentia illius humanitatis, quæ nunq-
quam illa esset, sibi occultaretur à Deo propter specialem a-
liquam rationem prouidentia suæ. Denique fortas-
se improbabile non est, potuisse in hoc dæmonem
decipi, existimando Christi humanitatem non aliter
subsistere, quam aliorum hominum naturas, quia
quamdiu non videtur clare & in se coniuncto talis
naturæ cum aliæna persona, fortasse non aliter appa-
ret existens, quam alia naturæ: quia carentia propriæ
subsistentiæ intrinsece pendet ex modo, quo natura
est in alieno supposito, vnde fortasse videri non po-
test, nisi modus ille prius videatur.

Ad alteram partem responderetur, multo certius
esse illas prædictiones Sibyllarum, & si quæ fuerunt
aliæ similes, non potuisse ex sola naturali cognitione
oriri, quia non solum erant de re omnino superna-
turali, sed etiam de re futura, ex libera Dei volun-
tate pendente. Quare dicendum est, vel ipsas legisse
propheticos libros, eisdem fidem aliquam adhibuisse
(vt in simili dixit August. lib. 10. de Trinit. ca. 29. de
Platonis, qui de Verbi æterni generatione nonnulla
in suis scriptis indicant) vel, quod verisimilius
est, fieri potuit, vt gratia prophetiæ his hominibus
vel mulieribus fuerit communicata, vt de Sibyllis
indicat Clemens Alexand. lib. 1. Stromatum, & aper-
tius docuit D. Thom. 22. q. 2. art. 7. ad 3. Et de his ali-
isq; Philosophorum dictis, videri potest Clemens
lib. 5. conf. Apost. c. 8. Lactant. lib. 1. de falsa relig. c. 7.
August. supra. Et Euseb. lib. 11. de Præpara. c. 10.
August. Euseb. fere toto lib. 1. de Peren. Philosoph.
præsertim c. 25. & vlt. Med. lib. 2. de Recta in Deum
fide, c. 9.

SECTIO III.

An Incarnatio fuerit per se conueniens.

Dvobus modis, vt notat Clemens Alexand. li. 1.
bro 1. pedag. capit. 3. potest aliquod diuinum
opus

Ioan. 1.
Phil. 2.

Athan.
Cyril.
D. Thom.

Lactant.
Clemens
Alexand.
Cyril.

August.

Quid dabo
naturaliter
de Incarna-
tione cogno-
uerit.

De Sibylla
rum prædico-
nibus.

August.

Clem. Al.
D. Thom.

Clemens
Alexand.

opus esse conueniens: vno modo per se, tanquam propter se Deo amabile, alio modo propter aliquem cui est necessarium, vel vtile tale opus: de hoc postiori modo dicemus cum D. Thom. articulo sequen. prior vero modus hic explicandus est. Ratio autem conuenientie in quadam habitudine, vel relatione consistit, vel sine illa explicari non potest: & ideo necessesse est comparare hoc mysterium, & ad Deum ipsum, & ad humanam naturam non lapsam, sed secundum se consideratam, & ad alias creaturas seu totum vniuersum, vt explicemus, quomodo respectu singulorum fuerit hoc mysterium per se conueniens.

Dico primo, opus Incarnationis fuit per se conueniens ipsi Deo, id est, maxime consensaneum diuinae bonitati, & perfectioni, quamuis illi nullam commoditatem, vel perfectionem attulerit. Hec conclusio facit explicata est circa literam D. Thom. hanc enim ipse intendit, & hanc bene confirmat & declarat ratione sua. Solum possumus hic addere verba eiusdem D. Thom. opus. 60. quod est de humanitate Christi: Conguebat, inquit, hoc opus Deo quem decebat sapientiam suam ostendere, potentiam & bonitatem. Quid autem potentius, quam coniungere extrema summe distantia: magna enim potentia fuit in coniunctione disparium elementorum, maior in coniunctione illorum ad spiritum increatum. Quid vero sapientius, quam quod ad complementum totius vniuersi fieret coniunctio primi & ultimi, hoc est, verbi Dei, quod est omnium principium, & humanæ naturæ, quæ in operibus sex dierum fuit vltima omnium creaturarum? Quid benignius, & melius, quam quod creator rerum communicare se voluit rebus creatis? Quæ benignitas, magna fuit in coniunctione sui cum omnibus rebus per præsentiam, maior, quia communicauit se bonis per gratiam, maxima, quia se communicauit Christo homini, & per consequens generibus singulorum, in vnitatem personarum. Hæc D. Thomas. Et idem discursus fieri potest, discurrendo per omnia fere Dei attributa. De quo legi possunt Damascenus libro 1. de fide, cap. 1. & 27. Leo ser. 1. de Natiuit. & than. lib. de corp. Christi, Chrysof. hom. in Ioan. Aug. Bern. Anselmus locis citatis.

Dico secundo, quanquam incarnatio sit supra debitum, & conditionem humane naturæ, fuit tamen illi valde conueniens, id est, magnum bonum, & perfectionem illi afferens. Conclusio fere per se nota est: declarat tamen primo, quia per hoc mysterium factum est, vt verus homo sit verus Deus: vnde sit consequens, vt quidam homo sit superior omnibus Angelis, & sit capax multarum perfectionum, quarum nulla per se creatura potest esse capax, vt in infiniti meriti, perfectæ iustitiæ coram Deo, & aliarum similium. Vnde Augustinus de prædest. sanct. cap. 25. dicit: ita esse hoc mysterio subleuatam humanam naturam, vt quo altius attollatur, non habeat, & quamuis hæc dignitas illius in diuina naturæ, quæ specialiter assumpta est, singularis esse videatur, tamen in totam naturam redundat. Propter quod fortasse dixit Paulus 2. Corinth. 2. prædestinasse Deum hoc mysterium ad gloriam nostram. Secundo, inquit Augustinus in Manuali cap. 26. Vt familiaris diligeretur ab homine Deus, in similitudinem hominis Deus apparuit. Fuit itaque conueniens homini beneficium hoc, vt ad maiorem Dei amorem, maiusq; charitatis vinculum excitaretur. Vnde Christus Luc. 12. inquit, Ignem veni mittere in terram. Est enim amor, & ostensio amoris causa efficacissime mouens ad amandum: in hoc autem opere maxime ostendit Deus amorem suum erga homines, iuxta illud Ioannis 3. Sic Deus dilexit mundum, vt Filium suum vnigenitum daret. Nam teste Dionysio cap. 4. de diuinis nominib. amor est vnitivus: sicut ergo per hoc mysterium Deus maxime vnitus homini, ita maximam dilectionem

Fr. Suarez Tom. 1.

suam erga illum ostendit. Vnde Clemens Alexand. lib. 1. pædag. cap. 3. Homo, inquit, à Deo diligitur. Qui enim fieri potest, vt non diligatur, propter quem vnigenitus à sinu Patris dimittitur? Propter quod dicit ad Patrem Christus, Ioannis 17. Dilexisti eos, sicut & me dilexisti.

Deinde similitudo est causa amoris. In hoc autem mysterio Deus in similitudinem hominum factus est, & habitu innentus vt homo, & ideo factus est hominibus maxime amabilis: de qua ratione videri potest August. supra, & lib. de catechizandis rudib. ca. 4. & Bernard. ser. 20. in Cant. nam licet, quæ ibi dicit Bernard. potissimum propter redemptionem ab eo dicta sunt: optime tamen ad ipsum mysterium Incarnationis secundum se possunt applicari.

Tertiatio sumitur ex Paulo 1. ad Cor. 1. vbi de Christo inquit. Factus est nobis sapientia, iustitia, & sanctificatio. Nam hæc tria bona per se fuerunt humanæ naturæ conuenientissima. In primis enim fuit valde vtile homini doceri ab ipso vnigenito: Qui lux vera est, quæ illuminat omnem hominem, Ioan. 1. & ideo Ioan. 18. de se dicit Christus: Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, vt testimonium perhibeam veritati. Id est, vt veram beatitudinem, & optimam viam ad illam comparandam homines doceam. De qua ratione elegantissime August. de Ciui. c. 2. Deinde fuit homini conuenientissimum, vt habere posset ius perfectæ iustitiæ ad gratiā & gloriam cōparandam: Quo circa quod Paulus ad Rom. 5. dicit, positum esse Christum in ostensionem iustitiæ diuinæ, nō solum verum est de iustitiā vindicatiua, quæ solū habet locum supposito peccato: sed etiam de distributiua, & suo modo de commutatiua, quæ in distributione præmiorum, & remuneratione meritorum per se relucet. Deniq; magna hominum dignitas, & utilitas est, vt aliquis homo sit fons totius sanctitatis, & gratiæ, vt etiam per hoc mysterium effectum est. Iuxta Ioan. 8. illud Ioan. 8. Ego veni vt vitam habeant, & abundantius habeant. & ad Ephes. 1. Benedixit nos Deus omni benedictione spiritali in celestibus in Christo.

Quarta ratio sumitur ex August. tract. 89. in Ioan. Vnus, inquit, natura sunt vitis & palmites, cum ergo esset Deus, cuius natura non sumus, factus est homo, vt in illo esset vitis humana natura, cuius nos palmites esse possemus. Quod alio modo dicunt Theologi fuisse conueniens Deum fieri hominem, vt in genere gratiæ haberent homines caput homogeneum, & habet fundamentum in Paul. Colof. 1. & ad Ephes. 4. Et addi potest, cum vna Ecclesia ex hominibus & Angelis constituitur oportuisse, vt vnum & idē sit caput Angelorum & hominum. 1. ad Cor. 12. Voluit autem Deus huiusmodi caput potius hominem esse quam Angelum, vel vt gratia Dei clarius cognosceretur: cum enim Angeli homini subduntur, constat id non perfectioni humanæ naturæ, sed gratiæ illi donatæ esse tribuendum, vel quia, cum homines, qui natura sua sunt inferiores Angelis, ad eandē gloriā & beatitudinem ordinentur, decuit, vt illa inæqualitas per gratiæ excellentiam, & personalem dignitatem vnius hominis, quasi compensaretur, vel etiam superare-tur.

Vltima ratio sumitur ex Cypr. li. de cardinalibus Christi operib. ca. de nati. Christi, vbi dicit, Christū factum esse hominem, vt homo haberet in Deo, vnde fieri posset plene beatus, in anima, videndo diuinitatem, in corpore, videndo humanitatem, vt tota hominis conuersio esset ad Christum. Quæ ratio fundamentum habere potest in verbo illo Ioan. 17. Ioan. 17. Hæc est autem vita æterna, vt agnoscat te solum verum Deum, & quem misisti Iesum Christum. Et eandem rationem habet August. lib. de spiritu & anima. c. 4. (si illius est opus) & optime in Manuali, cap. 25. Deus, inquit, propter homines factus est homo, vt vterq; sensus hominis in ipso beatificaretur, & resiceretur oculus cordis in eius diuinitate, & oculus corporis in eius humanitate, vt

sive egrediens sive ingrediens in ipsa pasca euenit humana natura condita ab ipso.

Incar-natio
Christi com-
plectitur
perfectiōis
vniuersi.
D. Thom.

Dico tertio, etiam ad perfectionem, & quasi complementum vniuersi fuit convenientissimum Incarnationis mysterium. Declaratur primo: Requirit enim completa vniuersi perfectio, ut constet omnibus rerum ordinibus, & hoc modo sit Deo quam similitudinem: simili ratione probauit D. Thom. 1. par. q. 50. art. 1. inter res creatas quasdam esse spirituales, & intellectuales: similiter q. ostendi potest fuisse conueniens dari in rebus creatis ordinem gratiæ & gloriæ præter totius naturæ ordinem. Eodem ergo modo concludimus vniuersi hypostaticam fuisse conuenientem rerum vniuersitati, ut esset omni ex parte perfecta.

Confirmatur, quia cum in omnibus substantiis creatis, vna natura integra sit in vna persona, & in diuina substantia vna natura sit in pluribus personis, ut omnes differentie rerum inuenirentur, contentiens fuit adinuenire modum, quo plures naturæ essent in vna persona. Similiter colligit Leo Papa, conueniens fuisse dari productum hominem ex muliere sine viro, quia iam alij tres modi produci hominem inuenti fuerant, nempe ex viro sine femina, ex femina & viro, & absque viro & femina, per productionem ex nihilo.

Leo Papa.

Vltimo, ex hoc mysterio ad omnes creaturas quædam peculiaris dignitas redundauit, quia in natura hominis omnes res creatæ quodammodo continentur, & ideo assumendo illam naturam, omnes creaturas quodammodo Deus sibi specialiter copulauit, ut eleganter explicauit Damasc. orat. de Transfigur. Domini, sub fine dicens: Benigna Patris voluntas in vnigenito Filio vniuersis salutem operata est, & rerum omnium connexionem efficit: nam, cum paruus mundus homo sit, ut qui essentia omnis, tum in aspectum cadentis, tum oculorum aciem fugientis, nodum ac vinculum in seipso ferat, atque hoc & illud sit, re vera benigna omnium rerum Domini, & creatoris, ac gubernatoris voluntas hoc tulit, ut in vnigenito, & consubstantiali Filio suo diuinitatis ac humanitatis, ac per eam conditarum omnium rerum connectio fieret, ut sit Deus omnis in omnibus. Atq. mysterium hoc multi existimant indicatum esse à Paulo, cum dicit ad B.

Ad Ephes.
Hieron.
Irenæus.

phel. 1. omnia esse in Christo instaurata. Nam verbum Græcum capitulare significat, ut ibi Hieron. notauit: dicuntur autem omnia esse recapitulata in Christo, ut sentit etiam Irenæus lib. 3. c. 8. quia cum omnia in natura humana, quasi in summa contineantur, assumpta hac natura à Verbo, cæteræ res omnes veluti in summam redactæ, illi censentur coniunctæ. Hac etiam ratione in Scriptura nominæ vniuersitatis interdum homo significatur, ut notauit Grego. 6. Moralium cap. 7. & 8. Damascenus lib. 2. cap. 11. ergo eadem ratione possunt dici omnia instaurata per hoc mysterium propter nouam dignitatem & excellentiam omnibus collatam. Et propterea fortasse omnes creaturæ inuitantur ab Isai. cap. 45. ad hoc mysterium perficiendum. Rorate celi desuper, &c. Et Ioann. 3. amor totius mundi idem mysterium tribuitur. Et ad eandem rationem accommodari potest nomen quo solent Patres Græci hoc mysterium appellare, vocant enim illud œconomiam, ut videre est in Nazian. orat. 42. non longe à principio, & Iustino in expositione fidei: est enim œconomia, quasi vniuersalis dispensatio, per incarnationem autem toti vniuerso prouisum est, quia in totius cedit utilitatem. Quamquam hoc etiam ratione humanæ redemptionis veritatem habeat, quod dicti Patres magis videntur attendisse.

Nazian.
Iustinus.

Tandem addendum est, Deum, cum voluit hoc perficere mysterium, prædixit rationes omnes, & infinitas fortasse alias intēdisse: omnes enim sunt ex Scriptura & Patribus desumptæ, Deusq. qui omnia perfectissima ratione vult atq. decernit, eas rationes omnes habuit ante oculos. Deniq. Aug. 12. de Trinit.

August.

c. 17. alia multa esse dicit, quæ in Christi incarnatione salubriter intēdenda, & cogitanda sunt. Et S. Tho. 4. cont. gent. c. 45. dicit pie considerantem hoc mysterium tantam inuenire sapientiæ profunditatem, ut illius semper magis ac magis admirabiles rationes manifestentur.

ARTICVLVS II.

Verum necessarium fuerit ad reparationem generis humani verbum Dei incarnari.

D secundum sic proceditur. Videtur, quod non fuerit necessarium ad reparationem generis humani verbum Dei incarnari. Verbo enim Dei, cum sit Deus perfectus (ut in primo habitum est) nihil virtutis per carnem assumptam accreuit. Si ergo Verbum Dei incarnatum humanam naturam reparauit, etiam absque carnis assumptione eam potuit reparare.

2. Præterea, ad reparationem humane naturæ, quæ per peccatum collapsa erat, nihil aliud requiri videbatur, quam quod homo satisficeret pro peccato: Sed homo, ut videtur, satisfacere potuit pro peccato: non enim Deus ab homine plus requirere debet, quam posuit: & cum promissum sit ad miserendum, quam ad puniendum, fuit homini imputat ad penam actum peccati, ita imputare debet ad meritum actum contrarium. Non ergo fuit necessarium ad reparationem humane naturæ, Verbum Dei incarnari.

3. Præterea ad salutem hominis præcipue pertinet, ut Deus reuocetur: unde dicitur Malach. 1. Si ego Pater, ubi honor meus: Si Dominus, ubi timor meus: Sed ex hoc ipso homines Deum magis reuerentur, quod eum considerant super omnia eleuatum, & ab hominum sensibus remotum: unde in Psalm. 112. dicitur. Excelsus super omnes gentes Dominus, & super cælos gloria eius: & postea subditur: Quis sicut Dominus Deus noster? Quod ad reuerentiam pertinet. Ergo videtur non conuenire humane salutem, quod Deus nobis similis fieret per carnis assumptionem.

Sed contra, illud, per quod humanum genus liberatur à perditione, est necessarium ad humanam salutem. Sed mysterium diuine Incarnationis est huiusmodi: secundum illud 3. annis 3. Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum vnigenitum daret, ut omnis qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam: ergo necessarium fuit ad humanam salutem Deum incarnari.

Respondetur dicendum, quod ad finem aliquem dicitur aliquid esse necessarium dupliciter. Vno modo sine quo aliquid esse non potest: sicut cibus est necessarius ad conseruationem humane vite. Alio modo, per quod melius & conuenientius peruenitur ad finem: sicut equus necessarius est. Item. Primo modo Deum incarnari non fuit necessarium ad reparationem humane naturæ. Deus enim per suam omnipotentem virtutem poterat humanam naturam multis aliis modis reparare. & Secundo autem modo necessarium fuit Deum incarnari ad humane naturæ reparationem. Unde Augustinus dicit 13. de Trinit. cap. 10. Verum etiam ostendimus non alium modum possibilem Deo de fuisse (cuius potestati omnia aequaliter subiacent) sed sananda miserie nostre conuenientiores alium modum non fuisse.

Et hoc quidem considerari potest quantum ad promotionem hominis in bonum. Primo quidem quantum ad fidem, quæ magis certificatur ex hoc, quod ipsi Deo loquenti credit. Unde Aug. dicit. 11. de Civ. Dei. * Ut homo fidentius ambularet ad veritatem, ipsa veritas Dei filius homine assumpto constituit atq. fundauit fidem. Secundo, quantum ad spem: quæ per hoc maxime erigitur. Unde Augustinus dicit 13. de Trinit. * Nihil tam necessarium fuit ad erigendam spem nostram, quam ut demonstraretur nobis quantum diligere nos Deus quid verò huius rei ipso iudicio manifestum, quam quod Dei

Lib. 13. c. 10.
non longe à
princ. c. 3.

Lib. 11. c. 2. ad
med. rom. 5.

Lib. 13. c. 10.
non procul à
princ. rom. 3.